

veurets tornar, si *plora* / ni és fellona, / abraçats-la, que a poca estona / farets la pau», BMetge (*Sermó*, NCl x, 50.19). Per a l'ús que en fa StVicentF, també en combinació amb *planye's*, veg. PLANYER. «Sempre varien, / jamay se rien / sens ficció, / per tració / rien e *ploren*; / criden que-s moren / quan són pus sanes / ---», JRoig (*Spill*, 447). «LOS ULLS --- *plorar*: fleo, ploro, lugeo; cansat de *plorar* ---; *ploralles* fingides: falsae lachrymae; *plor*: luctus, fletus, ploratus; *plorós*: lachrymosus», OPou (*TbPu.*, 246).

El sentit figurat 'destillar saba la brocada del cep abans de borronar' (*AlcM*, 4b) el trobem ja en BMetge, si bé traslladat a la dona vella que li ploren els ulls o se li afluixa a trossos la pell: «Diran-los —Aqueixa pell faria a tornar al pellicer, que massa penja; en març deuria ésser podada aqueixa sarment, que la brocada li *plora*; aqueix sac faria a lligar: si no, poria caure», *Somni* (iv, NCl., 153.8).¹ Aplicat també a la naturalesa, és emfàtica metàfora per a la tristesa ambient: «Per eixa nit reveure l'Atlàntida que ofegas / --- / la canto capbussada, tombant al precipici / --- / xisclets d'esgarriansa, renecs, ays, cridadissa, / veus tristes de la fossa, veus dolces del bressol, / fan chor ab lo feréstec rugit y udoladissa / ab què-ls boscatges *ploran* la llum del darrer sol», *Atl.* v, 3c.

Ús rar i limitat al període arcaic és el reflexiu (altre ex. de Llull en *AlcM*, § 2b): «per gran gaug que ac se-n *plorà* fortment», *VidesR*, 173r2 (trad. «lacrimas continere nequivit» 506); «un cranc --- demanà al agró per que s'tava axí conciuós: lo agró se *plorà*, e dix que molt havia gran pietat del peix de aquell stany ---», Llull (*Merav.*, NCl. II, 111). «Guarda que no ajusts / aver d'on autre -s *plor*», G. de Cervera (126/128b).

DERIV.: *Plor* [Llull]: «En concili no sjats dubtós, /³⁵ avar, ni trist, ne peresós: / tan forts siats complits d'amors, / de sospirs, làgremes e *plors*, / per bon amar, / que Déus vos faça acabar / lo seu hontar», *Lo Concili*, v. 25 (NCl. III, 114); «si ab malícia te afertes / --- / hauràs-te a subjugar / a molt vil bacallar: / e estaràs en *plor*, / ab ànsia e dolor, / e ab temor de viure», Eiximenis, *faula* en el *Terç*, cap. 106 (NCl. VI, 116.21); «comenaren la regina a Déu ab *plors* e ab làgramas», «anc no vis axí gran dol, bé axí grans *plos* con tots aqèls de la siutat faÿan», Reixac (*Questa*, 18.22, 19.19). «Ells staven *plorant* --- gran *plor*; --- axí tu, pecador, --- ab grans *plors* deus estar», StVicentF (*Quar.*, 269.140). *Aigua de plor* expressió eloqüent de les llàgrimes, en el *Cant de Mort* en què Ausiàs deplora la fi de la seva amada: «Tan poc no am que ma cara no mull / d'aygua de *plor*, sa vida y mort pensant: / en tristior visc, de sa vida membrant, / e de sa mort aytant com puc me dull» (xcvii, 7b).

Plor és un mot creat per les llengües romàniques,³⁵ comú al català amb la llengua d'oc, el francès i el gall. port., mentre que l'it. i el cast. han mantingut en ús general la continuació del ll. PLANCTUS. General en tot el nostre domini lingüístic, des dels Alts Pirineus al P. Val. i a les Illes (eiv. «*plós*: llanto», PzCabr.).⁶⁰

En *plor* i en el present verbal *plora* s'ha produït el canvi de ó (<ō) en síl·laba inicial que estudio en *LleuresC*, 193, 194, 190, n. 6. Com és normal se n'escapen les comarques gironeses i rosselloneses, però s'ha consumat no sols en cat. central (Fabra, *Gram.* 1912, p. 64), sinó també les Balears, l'Alguer, el País Val. i tot el cat. occid., fins a l'Alt Pallars (ell *plóre*, jo *plóro* Cardós i V. Ferrera, 1932.4) i fins a l'Alta Ribagorça («no querets pas que *plóre!*» Benasc, 1965).¹⁰ No ho tenim encara en Llull (en el *Concili* rima deu vegades en ó i només un cop en ó, amb *mor* de *morir*, NCl. III, 51.103), ni en Eiximenis (supra, on l'hem vist rimant amb *dolor*, però Eiximenis era gironí); en canvi ja hem vist *plora* rimant amb *defóra* en BMetge (si bé també amb *adora*, ib., 86, però no consta quina o tenia llavors aquest verb), i és constant en JRoig (el verb en els versos 447, 5737, 8055, 8983, 3629, 6539, *plor* 1561, 3361, 5117, 7561, 4833, 8985, i ni la rima amb *por* en el v. 11423 no ho contradia, essent valencià).

Plorada. *Ploradís* m. 'degotalls, rajolins intermitents' ross. («en aquell tros de la Ribera no hi baixa aiga, només *pluradís*», Vernet de Canigó, 1960). *Ploradissa*. *Plorador* [Lacav.; Belv.]; *ploradora* [DTO. 1670: «dona que plora en lo dol, cap-cuberta»].

'Desmai, espècie de salze': *ploradós* Gandia, *ploraórs* o *çóps ploraórs* al Palmar de l'Albufera (1962), *ploróns* a Sollana i a Algemesí (Carrer dels *Plorons*, on hi ha un braçal ple de desmaís, on van a llavar les dones) (1962); *llorosers* a Sueca; un *plòri* a Cullera: formació tan singular que estarem temptats d'alguna explicació mossàrab, amb la reculada de l'accent, pròpia de l'àrab vulgar, on *plū-* es pronunciaria amb vocal llarga, formació en -INUS o -ARIUS?; en l'Alt Pallars *ploraires* (Tavascan i Esterri de Cardós). A la Vall d'Aran *pluráires* són les dones encarregades de plorar el dia de l'enterrament, i a canvi d'uns bons gots de vi, anaven dient «en ceu lo pugam veï!» («al cel puguem veure'l») (Bouza Brey, en l'*Arx. de Trad. Pop.* de Serra i Boldú I, 311). *Ploraquera*. *Ploraina*. *Plorall*.

Ploralles creació simètrica segons el model de *rialles* (OPou, supra); «si te casas contra ton gust / tot seran *ploralles* - el teu sòrt serà malhurús», reco. a Prats de Molló per Verdager (MilàF, *Romllo.*, 500.0); «perdó, Sr. Alcalde, diuen la X. y la T., rebrotant-los les *ploralles*», EmVilanova (O. C. II, 39); *ploralleta*; *ploral·lina*; *plorallós*. *Emplorallat*. *Plorament*. *Ploranelles*. *Ploraner*, -anera [Lab. 1840, com a nom de la dona encarregada de plorar en el dol]. *Plorant*. *Plorasses*.

Plorera 'la ploranera' Lab. 1840; a Mall. 'ganes de plorar': «el pensar-hi només, fa *plorera*, de ver» (BDLC VI, 75). *Ploricar*; *plorica*; *ploricador*; *ploricall*; *ploricó* [«fer el *ploricó*»: «fer el peterrell les criatures; ponderar excessivament lo que 's pateix, sollicitant la compassió y al·lívio», Belv.]; *plorico*; *ploricós* [Narcís Oller], parlant de la pluja: «aquell so *ploricós*», JLuís Pallarès (*Pastors i Tempestes*, p. 2). *Plorejar*; *ploreig*. *Plorinyar* mall.; *plorinyant* Arx. Lluís Salvador (p. 196); *plorenayar*. *Ploriquejar* [Lab. 1840]; *ploriqueig*; *ploriqueja*; *ploriqueus*; *plorinyar*; *plorinyar*.